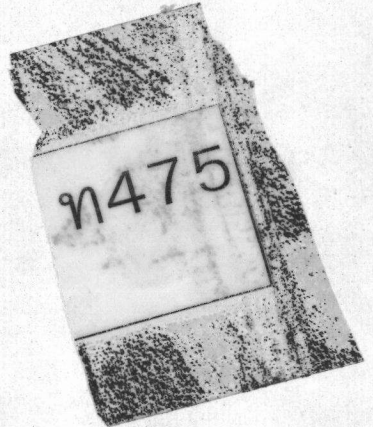

บทอาทรรณารักษ์ในการออกแบบห้องสมุดมหาวิทยาลัย
ในกรุงเทพมหานคร

นาง หิพยวัลย์ ศุภยะสุข

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๒๖

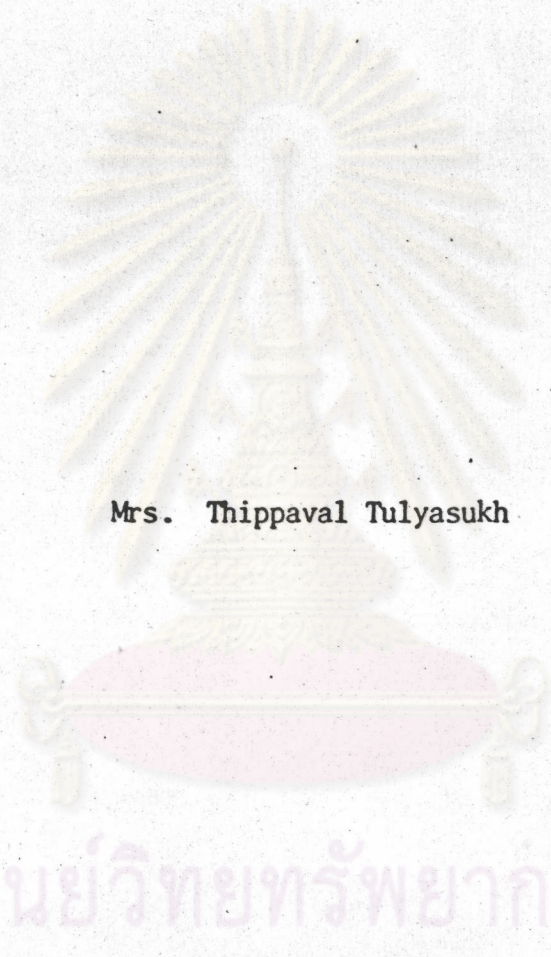
ISBN 974-562-258-3

011708

I15796565

The Librarian's Role in Academic Library
Planning and Design in Bangkok

Mrs. Thippaval Tulyasukh

A Thesis Submitted in Partial Fulfilment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts
Department of Library Science
Graduate School
Chulalongkorn University
1983
ISBN 974-562-258-3

ระยะก่อนออกแบบ มีบทบาทมากที่สุดในเรื่องกำหนดวัตถุประสงค์อาคารห้องสมุด ลำดับ
รองลงมาได้แก่ประชุมวางแผนการออกแบบร่วมกับสถาปนิก และมีบทบาทน้อยที่สุดในการเลือกสถาปนิก

ระยะจัดทำโครงการ บรรณารักษ์มีบทบาทมากที่สุดตามหน้าที่ในเรื่องชี้แจงข้อมูลสภาพทั่วไป
และโครงการในอนาคตของสถาบันและของห้องสมุด ความต้องการ ปัญหา และมาตรฐานในค่านอาคาร
ห้องสมุด และมีบทบาทน้อยที่สุดในเรื่องของการเขียนโครงการ

ระยะออกแบบแปลนอาคารชั้นต้น บรรณารักษ์มีบทบาทมากที่สุด ตามหน้าที่ในเรื่องการ
ร่วมตัดสินใจปัญหาการออกแบบองค์ประกอบในอาคาร ในส่วนใช้สอย ในเรื่องขนาดเนื้อที่ใช้สอย และ
ร่วมพิจารณาแบบร่าง บรรณารักษ์มีบทบาทน้อยในการร่วมตัดสินใจปัญหาในเรื่องที่ตั้งห้องสมุด รูปทรงอาคาร
และจำนวนชั้นอาคาร

ระยะออกแบบแปลนอาคารขั้นสุดท้าย บรรณารักษ์มีบทบาทที่สุดในเรื่องเลือกครุภัณฑ์และ
อุปกรณ์ เลือกวัสดุตกแต่งอาคาร การจัดวางครุภัณฑ์ และการพิจารณาเพื่ออนุมัติแบบ

ระยะการประกวดราคางานจ้าง บรรณารักษ์มีบทบาทน้อยในเรื่องการเป็นกรรมการเปิด
ซอง

ระยะควบคุมงานก่อสร้าง บรรณารักษ์มีบทบาทมากตามหน้าที่ในฐานะกรรมการควบคุม
งานจ้าง และกรรมการตรวจรับงานจ้าง

รับมอบและจัดวางครุภัณฑ์ในอาคาร บรรณารักษ์มีบทบาทมากที่สุดตามหน้าที่ในเรื่องการ
รับมอบอาคารและจัดวางครุภัณฑ์ในอาคาร

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ภาพรวมของห้องสมุดมหาวิทยาลัยทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยความพอใจ
ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยบทบาทบรรณารักษ์ในระดับมาก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title   The Librarian's Role in Academic Library
                                 Planning and Design in Bangkok

Name   Mrs. Thippaval Tulyasukh

Thesis Advisor   Associate Professor Nawanit Indrama, Ph. D.
                                 Associate Professor Autumephorn Jamornmann, Ph. D.

Department   Library Science

Academic Year   1982

ABSTRACT

The purpose of this study was to investigate the roles, responsibilities and problems encountered by a librarian in designing a university library, especially in coordinating an architect and then to submit recommendations for the improvement of the planning of the university library. This study was confined to the university libraries in the Bangkok metropolitan area.

This study was conducted in light of the hypothesis that the cooperation between the librarian and the architect in the building designing stage would result in a library building of grate use. This hypothesis was formulated according to a theory of planning and design a university library building.

The data collected for an analysis in this research were recieved through a literature search; the interview and questionnaires answered by the student. the library staffs, the university librarians and the architects. The collected data were then analyzed statistically by percentile.

mean, and the standard deviation.

The investigation discovered that the university administrators, the architects, and engineers, and the librarians were involved in the library building design process. The roles and responsibilities of the university librarian in the building design process were as follows :

Planning Preliminary Phase. In most cases, a university librarian had the role in identifying the objectives of a library building. The university librarian had a minor role in planning the work with an architect. The librarian's role in selection of an architect were minimal.

Programming Phase. The university librarian's role in providing the information concerning the general conditions, the future plans of the university and the library, the needs, problems, and the university library standard, was the highest. However, the librarian's role in preparing a library building program was minimal.

Outline Planning Phase The university librarian had a maximum role in discussing the problems of design process : the component parts within the building, and the spaces, and considering the building plan draft. The librarian had a minimal role in problem solving, selection of the site, the shape of the building, and the number of building floors.

Detail Design Phase. The university librarian had a maximum role in the selection of library furniture and decorating materials, arrangement of the furniture and the consideration of the plan approval.

Bidding Phase. The university librarian had a minimal role in serving on the bidding committee.

Operation on Site Phase. The university librarian had a maximum role in serving on the control committee and checking committee.

Completion Phase. The university librarian had a maximum role in the acceptance of the building and the arrangement of the furniture.

It was discovered through the analysis of the data that the degree of satisfaction in the library building of the users was average, and the mean of responsibilities and roles of the university librarian was high.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร. นวนิตย์ อินทรามะ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่า ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา ตลอดจนตรวจแก้ไขเนื้อหาของเรื่องมาโดยตลอด ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จ และด้วยความกรุณาของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อุทุมพร จามรมาน ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาจารย์ที่ปรึกษารวม ซึ่งช่วยกรุณาให้คำแนะนำทางคานสถิตการวิจัย จึงขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งสองมา ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณบรรณารักษ์และสถาปนิก ผู้เกี่ยวข้องกับการออกแบบห้องสมุดมหาวิทยาลัยใน กทม. ทุกท่าน ที่กรุณาสละเวลาให้สัมภาษณ์ข้อมูลและข้อคิดเห็นต่างๆ อันเป็นประโยชน์เป็นอย่างยิ่ง และขอขอบคุณผู้ใช้ห้องสมุดมหาวิทยาลัยใน กทม. ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการตอบแบบสอบถาม รวมทั้งขอบคุณบรรณารักษ์ปฏิบัติงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยใน กทม. ทุกท่าน ที่ได้กรุณาอำนวยความสะดวกในการเข้าทำการวิจัยภายในห้องสมุดและช่วยกรุณาตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัย

ทิพย์วัลย์ ตุลยะสุข

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ฅ
รายการตารางประกอบ	ญ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย	๖
๑.๓ ขอบเขตการวิจัย	๗
๑.๔ ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗
๑.๕ สมมุติฐานการวิจัย	๑๐
๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๑๐
๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล	๑๑
๑.๘ ขอตกลงเบื้องต้น	๒๑
บทที่ ๒ การศึกษาและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	๒๒
๒.๑ ห้องสมุดมหาวิทยาลัย	๒๒
๒.๒ การออกแบบห้องสมุดมหาวิทยาลัย	๒๔
๒.๓ บทบาทบรรณารักษ์ในการออกแบบห้องสมุดมหาวิทยาลัย	๔๕

บทที่ ๓	การออกแบบห้องสมุดมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร (กทม.)	๖๔
๓.๑	เกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัย. สำนักหอสมุด	๖๔
๓.๒	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สำนักวิทยบริการ. หอสมุดกลาง	๖๗
๓.๓	เทคโนโลยีพระจอมเกล้า, สถาบัน. วิทยาเขตธนบุรี. งานห้องสมุด	๗๐
๓.๔	ธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัย. สำนักหอสมุด	๗๒
๓.๕	มหิดล, มหาวิทยาลัย. กองห้องสมุด (หอสมุดศิริราช)	๗๕
๓.๖	บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, สถาบัน. สำนักบรรณสารการพัฒนา	๗๖
๓.๗	รามคำแหง, มหาวิทยาลัย. สำนักหอสมุด	๗๙
๓.๘	ศรีนครินทรวิโรฒ, มหาวิทยาลัย. ประสานมิตร สำนักหอสมุดกลาง	๘๒
๓.๙	ศิลปากร, มหาวิทยาลัย. แผนกห้องสมุด	๘๓
บทที่ ๔	ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล	๘๖
๔.๑	ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล	๘๖
บทที่ ๕	สรุปผลการวิจัยและขอเสนอแนะ	๑๑๙
๕.๑	สรุปผลการวิจัย	๑๑๙
๕.๒	ขอเสนอแนะ	๑๒๒
บรรณานุกรม	.....	๑๒๖
ภาคผนวก ก.	.....	๑๓๑
ประวัติผู้เขียน	.....	๑๖๖

รายการตารางประกอบ

	หน้า
ตารางที่ ๑	แสดงจำนวนและประเภทตัวอย่างประชากรที่ทำการศึกษา ๑๔
ตารางที่ ๒	แสดงจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากประชากร ตัวอย่าง แต่ละกลุ่ม ๑๕
ตารางที่ ๓	แสดงรายละเอียด ของลักษณะการออกแบบห้องสมุดมหาวิทยาลัย และกลุ่มออกแบบ ๔๖
ตารางที่ ๔	แสดง เพศ การศึกษา และ อายุการทำงานถึงปีที่ออกแบบ ห้องสมุดและสถานภาพบรรณารักษ์ ๔๘
ตารางที่ ๕	แสดง เพศ การศึกษา อายุการทำงานถึงปีที่ออกแบบ และสถานภาพของสถาปนิก ๔๙
ตารางที่ ๖	แสดงขั้นตอน งานที่สถาปนิกปฏิบัติ และค่าเฉลี่ยระดับ การติดต่อบรรณารักษ์ ๕๑
ตารางที่ ๗	แสดงหน้าที่ บรรณารักษ์ในการออกแบบห้องสมุด ๕๔
ตารางที่ ๘	แสดงค่าเฉลี่ยบทบาทบรรณารักษ์ ในการออกแบบห้องสมุด มหาวิทยาลัยแยกตามสถาบัน ๕๖
ตารางที่ ๙	แสดงบทบาทบรรณารักษ์ในการออกแบบห้องสมุด ๕๗
ตารางที่ ๑๐	แสดงข้อคิดเห็นของสถาปนิกต่อความรู้เบื้องต้น ด้านสถาปัตยกรรม ที่บรรณารักษ์ควรศึกษา ๕๙
ตารางที่ ๑๑	แสดงค่าเฉลี่ยแหล่งความรู้และประสบการณ์ในการออกแบบ ของบรรณารักษ์ ๑๐๐
ตารางที่ ๑๒	แสดงค่าเฉลี่ยระดับปัญหาและอุปสรรค ของบรรณารักษ์ ในการดำเนินงานออกแบบห้องสมุด ๑๐๒

ตารางที่ ๑๓	แสดงค่าเฉลี่ยระดับปัญหาและอุปสรรคของสถาปนิก ในการออกแบบ	๑๐๓
ตารางที่ ๑๔	แสดงระดับความพอใจของบรรณารักษ์ต่อการออกแบบ ของสถาปนิก	๑๐๔
ตารางที่ ๑๕	แสดงค่าเฉลี่ยข้อเสนอแนะของสถาปนิก ในเรื่องหน้าที่และบทบาท ที่บรรณารักษ์ควรปฏิบัติในการออกแบบห้องสมุด	๑๐๖
ตารางที่ ๑๖	แสดงรายละเอียดของผู้ใช้ห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่ตอบแบบสอบถาม ในแต่ละมหาวิทยาลัย จำแนกตามเพศ และสถานภาพของผู้ตอบ	๑๑๒
ตารางที่ ๑๗	แสดง จำนวน และรายละเอียดของผู้ใช้ห้องสมุดในแต่ละมหาวิทยาลัย จำแนกตามลักษณะการใช้ อัตราความถี่ ช่วงเวลา และการใช้เวลาในแต่ละ ครั้ง	๑๑๓
ตารางที่ ๑๘	แสดง รายละเอียดของเจ้าหน้าที่ห้องสมุดผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละ มหาวิทยาลัย จำแนกตาม เพศ การศึกษา และตำแหน่งของผู้ตอบ	๑๑๕
ตารางที่ ๑๙	แสดงค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานความพอใจของเจ้าหน้าที่ ห้องสมุด ต่อสภาพแวดล้อมห้องสมุดมหาวิทยาลัยของแต่ละ มหาวิทยาลัย และภาพรวม	๑๑๖
ตารางที่ ๒๐	แสดงค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพอใจของผู้ใช้ ห้องสมุดต่อสภาพแวดล้อมห้องสมุดมหาวิทยาลัยของแต่ละมหาวิทยาลัย และภาพรวม	๑๑๘

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย